YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)

15 päivänä maaliskuuta 2001 *

Asiassa C-85/99,

jonka Oberster Gerichtshof (Itävalta) on saattanut EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan (josta on tullut EY 234 artikla) nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Vincent Offermanns ja Esther Offermanns

ennakkoratkaisun sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä 14 päivänä kesäkuuta 1971 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71, sellaisena kuin se on muutettuna ja ajan tasalle saatettuna 2.12.1996 annetulla neuvoston asetuksella N:o 118/97 (EYVL 1997, L 28, s. 1), 3 artiklan ja 4 artiklan 1 kohdan h alakohdan sekä EY:n perustamissopimuksen 6 ja 52 artiklan (joista on muutettuina tullut EY 12 ja EY 43 artikla) tulkinnasta,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. La Pergola sekä tuomarit M. Wathelet, D. A. O. Edward (esittelevä tuomari), P. Jann ja L. Sevón,

julkisasiamies: S. Alber,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies H. A. Rühl,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Itävallan hallitus, asiamiehenään C. Pesendorfer,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään V. Kreuschitz ja P. Hillenkamp,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan Itävallan hallituksen, asiamiehenään G. Hesse, Ruotsin hallituksen, asiamiehenään L. Nordling, ja komission, asiamiehenään V. Kreuschitz, 22.6.2000 pidetyssä istunnossa esittämät suulliset huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen 28.9.2000 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Oberster Gerichtshof on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle 23.2.1999 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 10.3.1999, EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan (josta on tullut EY 234 artikla) nojalla kaksi ennakkoratkaisukysymystä sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä 14 päivänä kesäkuuta 1971 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71, sellaisena kuin se on muutettuna ja ajan tasalle saatettuna 2.12.1996 annetulla neuvoston asetuksella N:o 118/97 (EYVL 1997, L 28, s. 1; jäljempänä asetus N:o 1408/71), 3 artiklan ja 4 artiklan 1 kohdan h alakohdan sekä EY:n perustamissopimuksen 6 ja 52 artiklan (joista on muutettuina tullut EY 12 ja EY 43 artikla) tulkinnasta.

2 Nämä kysymykset on esitetty asiassa, jonka eronneiden vanhempien alaikäiset lapset Vincent ja Esther Offermanns ovat saattaneet vireille saadakseen Familienlastenausgleichfondsista (perhekustannusten korvausrahasto) ennakkoa elatusavusta, jota heidän isänsä olisi suoritettava mutta jota ei ole maksettu.

Yhteisön lainsäädäntö

3 Asetuksen N:o 1408/71 tarkoituksena on henkilöiden vapaan liikkuvuuden yhteydessä yhdenmukaistaa jäsenvaltioiden sosiaaliturvalainsäädäntö EY:n perustamissopimuksen 51 artiklan (josta on muutettuna tullut EY 42 artikla) tavoitteiden mukaisesti.

4 Asetuksen N:o 1408/71 1 artiklassa, jonka otsikkona on "Määritelmät", säädetään seuraavaa:

"Tässä asetuksessa:

— —

u) i) 'perhe-etuuksilla' tarkoitetaan kaikkia luontois- tai rahaetuuksia, jotka on tarkoitettu korvaamaan perhekustannuksia 4 artiklan 1 kohdan h alakohdassa tarkoitetun lainsäädännön mukaisesti, lukuun ottamatta liitteessä II mainittuja erityisiä syntymä- tai adoptioavustuksia;

— —

— —."

5 Asetuksen N:o 1408/71 2 artiklan 1 kohdassa, joka koskee tämän asetuksen henkilöllistä soveltamisalaa, säädetään seuraavaa:

"Tätä asetusta sovelletaan palkattuihin työntekijöihin tai itsenäisiin ammatinharjoittajiin, jotka ovat tai ovat olleet yhden tai useamman jäsenvaltion lainsäädännön alaisia ja jotka ovat jäsenvaltion kansalaisia tai jotka ovat valtiottomia henkilöitä tai pakolaisia, jotka asuvat jäsenvaltion alueella, sekä heidän perheenjäseniinsä ja jälkeenjääneisiinsä."

6 Asetuksen N:o 1408/71 3 artikla, joka koskee yhdenvertaista kohtelua, kuuluu seuraavasti:

"1. Jollei tämän asetuksen erityisistä säännöksistä muuta johdu, jäsenvaltion alueella asuvat henkilöt, joihin tätä asetusta sovelletaan, ovat jäsenvaltion lainsäädännön mukaan samojen velvoitteiden alaisia ja nauttivat samoja etuja kuin tämän valtion kansalaiset.

2. — —

3. Jollei liitteen III säännöksistä muuta johdu, 7 artiklan 2 kohdan c alakohdan mukaisesti voimaan jäävien sosiaaliturvasopimusten määräyksiä ja 8 artiklan 1 kohdan mukaisesti tehtyjen sopimusten määräyksiä sovelletaan kaikkiin henkilöihin, joihin tätä asetusta sovelletaan."

7 Asetuksen N:o 1408/71 4 artiklan, jossa määritellään tämän asetuksen asiallinen soveltamisala, 1 kohdan h alakohdassa täsmennetään seuraavaa:

"Tätä asetusta sovelletaan kaikkeen lainsäädäntöön, joka koskee seuraavia sosiaaliturvan aloja:

— —

h) perhe-etuuksia."

8 Asetuksen N:o 1408/71 5 artiklassa, joka koskee jäsenvaltioiden julistuksia tämän asetuksen soveltamisalasta, säädetään seuraavaa:

"Jäsenvaltioiden on täsmennettävä 4 artiklan 1 ja 2 kohdassa tarkoitettu lainsäädäntö ja järjestelmät, 4 artiklan 2 a kohdassa tarkoitetut maksuihin perustumattomat erityisetuudet, 50 artiklassa tarkoitetut vähimmäisetuudet ja 77 ja 78 artiklassa tarkoitetut etuudet julistuksilla, jotka annetaan tiedoksi ja julkaistaan 97 artiklan mukaisesti."

9 Työntekijöiden vapaasta liikkuvuudesta yhteisön alueella 15 päivänä lokakuuta 1968 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1612/68 (EYVL L 257, s. 2) 7 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

"1. Jäsenvaltion kansalaista ei työntekijänä saa kansalaisuutensa vuoksi saattaa toisen jäsenvaltion alueella kotimaisiin työntekijöihin verrattuna eri asemaan työ- ja palvelussuhteen ehtojen suhteen; tämä koskee erityisesti palkkausta, irtisanomista ja työttömyyden sattuessa paluuta saman alan työhön tai uudelleen työllistämistä.

2. Hänen on saatava samat sosiaaliset ja verotukseen liittyvät edut kuin kotimaisten työntekijöiden."

Kansallinen lainsäädäntö

10 Vuonna 1985 annetussa Österreichische Bundesgesetz über die Gewährung von Vorschüssen auf den Unterhalt von Kindernissä (Unterhaltsvorschußgesetz) (Itävallan liittovaltion laki lasten elatukseen myönnettävistä ennakoista, BGBl. I, 1985, s. 451; jäljempänä UVG) säädetään siinä asetetuin edellytyksin valtion myöntämästä elatusapuennakosta.

11 UVG:n 2 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

"Alaikäisillä lapsilla, joiden vakinainen asuinpaikka on Itävallassa ja jotka ovat joko Itävallan kansalaisia tai valtiottomia henkilöitä, on oikeus elatusapuennakkoon — — ."

12 UVG:n 3 § kuuluu seuraavasti:

"Ennakkoa suoritetaan

1. kun laillinen oikeus elatusapuun perustuu Itävallassa täytäntöönpanokelpoiseen asiakirjaan ja

2. kun elatusvelvollisuuden täytäntöönpano — — tai sikäli kuin elatusvelvollinen ei ilmeisesti saa palkkaa tai muita säännönmukaisia palkkioita, kun — — täytäntöönpano ei ole kattanut täysin kuuden viimeisen kuukau-

den aikana ennen ennakkohakemuksen toimittamista yhtä tai useampaa elatusavun perimiskelpoisista määristä; tällöin suoritetut elatusapuerät lisätään maksettavana olevaan elatusvelkaan."

13 UVG:n 4 §:ssä säädetään, että tietyin edellytyksin ennakkoa voidaan myöntää, vaikka täytäntöönpanon onnistuminen on epätodennäköistä tai vaikka oikeutta elatusapuun ei ole vahvistettu.

14 UVG:n 30 ja 31 §:ssä säädetään, että lapsen oikeus elatusapuun, josta on suoritettu ennakkoa, siirtyy julkiselle vallalle. Jos elatusvelvollinen ei suorita lainkaan elatusmaksuja, saatavat ulosmitataan.

15 Elatusapuennakon myöntäminen ei ole sidoksissa elatusavun saajan varattomuuteen, eikä yksittäistapauksissa suoriteta harkinnanvaraista arviota.

16 UVG annettiin Itävallan perustuslain 10 §:n 1 momentin 6 kohdan perusteella. Sen mukaan Itävallan liittovaltiolla on toimivaltaa "yksityisoikeudellisissa" asioissa.

17 UVG:tä ei ole muutettu Itävallan liityttyä Euroopan unioniin. Itävallan hallitus ei ole myöskään ilmoittanut asetuksen N:o 1408/71 5 artiklan mukaisesti, että UVG:tä pitäisi pitää kyseisen asetuksen 4 artiklan 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuna järjestelmänä.

Pääasian oikeudenkäynti ja ennakkoratkaisukysymykset

18 Pääasian kantajat, jotka ovat alaikäisiä (jäljempänä lapset), sekä heidän vanhempansa ovat Saksan kansalaisia ja ovat vuodesta 1987 alkaen asuneet Itävallassa. Kumpikin vanhemmista toimii kyseisessä jäsenvaltiossa itsenäisenä ammatinharjoittajana.

19 Vanhempien avioero tuli voimaan 1.2.1995, ja lapset määrättiin äidin yksinomaiseen huoltoon. Isä sitoutui 17.1.1996 päivätyllä oikeudellisella asiakirjalla suorittamaan kummallekin lapselle kuukausittain 3 500 Itävallan shillingin (ATS) suuruista elatusapua, jota hän ei ole kuitenkaan enää maksanut helmikuusta 1998 lähtien.

20 Molemmat lapset hakivat 1.9.1998 suuruudeltaan 3 500 ATS:n kuukausittaista elatusapuennakkoa UVG:n säännösten perusteella. He väittivät yrittäneensä saada isältään elatusapua pakkotäytäntöönpanon kautta, mutta tämä oli osoittautunut mahdottomaksi, sillä hänellä ei ollut enää tuloja.

21 On selvää, että lapset eivät täytä Saksan järjestelmässä elatusapuennakon myöntämiselle asetettuja edellytyksiä.

22 Itävaltalainen alioikeus hylkäsi lasten hakemuksen heidän Saksan kansalaisuutensa perusteella UVG:n 2 §:n 1 momenttiin vedoten. Muutoksenhakutuomioistuin pysytti päätöksen sillä perusteella, että elatusapuennakko ei ole asetuksessa N:o 1408/71 tarkoitettu perhe-etuus eikä myöskään asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu sosiaalinen etu. Se katsoi lisäksi, että elatusapuennakon rajaaminen lapsiin, jotka asuvat vakinaisesti Itävallassa ja

jotka ovat Itävallan kansalaisia tai valtiottomia, ei loukkaa yhteisön syrjintäkiellon periaatetta.

23 Oberster Gerichtshof, jonka käsiteltäväksi saatettiin Revision-valitus, päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Onko Bundesgesetz über die Gewährung von Vorschüssen auf den Unterhalt von Kindernin (vuoden 1985 Unterhaltsvorschußgesetz — UVG, BGBl. 451, sellaisena kuin se on voimassa — Itävallan liittovaltion laki lasten elatukseen myönnettävistä ennakoista) perusteella itsenäisten ammatinharjoittajien alaikäisille lapsille myönnettävät elatusapuennakot katsottava sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä 14 päivänä kesäkuuta 1971 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71, sellaisena kuin se on muutettuna ja ajan tasalle saatettuna 2.6.1983 annetulla neuvoston asetuksella N:o 2001/83 ja muutettuna 30.10.1989 annetulla neuvoston asetuksella N:o 3427/89, 4 artiklan 1 kohdan h alakohdassa tarkoitetuiksi perhe-etuuksiksi, ja päteekö asetuksen 3 artiklassa oleva yhdenvertaisen kohtelun periaate sen vuoksi tällaisessa tapauksessa?

2) Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan kieltävästi:

Syrjitäänkö sellaisia alaikäisiä lapsia, jotka ovat kuten heidän Itävallan tasavallassa itsenäisinä ammatinharjoittajina toimivat vanhempansa, Saksan kansalaisia, mutta joiden vakinainen asuinpaikka on kuitenkin Itävallassa, heidän hakiessaan Bundesgesetz über die Gewährung von Vorschüssen auf den Unterhalt von Kindernin (vuoden 1985 Unterhaltsvorschußgesetz — UVG, BGBl. 451, sellaisena kuin se on voimassa — Itävallan liittovaltion laki

lasten elatukseen myönnettävistä ennakoista) mukaista elatusapuennakkoa, EY:n perustamissopimuksen 52 artiklan tai EY:n perustamissopimuksen 6 artiklan ensimmäisen kohdan vastaisesti perheenjäseninä sillä, että heiltä evätään tällainen ennakko vetoamalla UVG:n 2 §:n 1 momentin perusteella siihen, että he ovat Saksan kansalaisia?"

Ensimmäinen kysymys

24 Pääasian tosiseikan tapahtuma-aikoihin soveltuva asetuksen N:o 1408/71 versio näyttäisi olevan asetuksella N:o 118/97 muutettu ja ajan tasalle saatettu versio, jota on siis tulkittava tässä asiassa. On kuitenkin korostettava, että asetuksen N:o 1408/71 olennaiset säännökset ovat asiallisesti yhä samanlaiset.

25 Kansallinen tuomioistuin haluaa asetuksen N:o 1408/71 asiallista soveltamisalaa koskevalla ensimmäisellä kysymyksellään selvittää, onko UVG:ssä säädettyä elatusapuennakkoa pidettävä asetuksen N:o 1408/71 4 artiklan 1 kohdan h alakohdassa tarkoitettuna perhe-etuutena.

26 Aluksi on huomattava, että se, ettei Itävallan hallitus ole ilmoittanut asetuksen N:o 1408/71 5 artiklan mukaisesti UVG:n olevan saman asetuksen 4 artiklan 1 ja 2 kohdassa tarkoitettu järjestelmä, ei sinänsä merkitse sitä, ettei UVG kuuluisi kyseisen asetuksen soveltamisalaan (ks. mm. asia 35/77, Beerens, tuomio 29.11.1977, Kok. 1977, s. 2249, 9 kohta).

27 Kuten Itävallan hallitus ja komissio ovat huomauttaneet, yhteisöjen tuomioistuin on toistuvasti todennut, että erottelu asetuksen N:o 1408/71 soveltamisalan

ulkopuolelle jääviin ja sen soveltamisalaan kuuluviin etuuksiin tehdään kunkin etuuden tunnusomaisten ominaisuuksien, erityisesti sen tarkoituksen ja myöntämisedellytysten, perusteella (ks. mm. asia C-78/91, Hughes, tuomio 16.7.1992, Kok. 1992, s. I-4839, 14 kohta ja yhdistetyt asiat C-245/94 ja C-312/94, Hoever ja Zachow, tuomio 10.10.1996, Kok. 1996, s. I-4895, 17 kohta).

28 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan etuutta voidaan pitää sosiaaliturvaetuutena ainoastaan, jos se ensinnäkin myönnetään laissa määritellyissä tilanteissa ilman tapauskohtaista arviointia tai yksilöllistä tarveharkintaa, ja toiseksi, jos se liittyy johonkin asetuksen N:o 1408/71 4 artiklan 1 kohdassa nimenomaisesti mainittuun vakuutustapahtumaan (ks. tältä osin asia 249/83, Hoeckx, tuomio 27.3.1985, Kok. 1985, s. 973, 12—14 kohta ja em. asia Hughes, tuomion 15 kohta).

29 On selvää, että UVG:ssä säädetty elatusapuennakko täyttää ensimmäisen edellisessä kohdassa mainituista kahdesta edellytyksestä. On siis ratkaistava, täyttääkö elatusapuennakko toisen näistä edellytyksistä, eli toisin sanoen, kuuluuko se asetuksen N:o 1408/71 4 artiklan 1 kohdan h alakohdassa tarkoitettuja perheetuuksia koskevaan sosiaaliturvan alaan, kun otetaan huomioon etuuden tunnusomaiset ominaisuudet, erityisesti sen tarkoitus ja myöntämisedellytykset.

30 Itävallan hallitus ja komissio vastaavat tähän kysymykseen kieltävästi ja esittävät kannalleen useita perusteluja.

31 Itävallan hallitus väittää ensinnäkin, että koska alaikäisellä lapsella — pikemminkin kuin tätä huoltavalla vanhemmalla — on oikeus elatusapuun, jota hänen

toinen vanhempansa on velvollinen maksamaan, kyseinen oikeus ei ole ulkomaille asettuneen ja siellä oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen käyttävän henkilön oikeus.

32 Toiseksi sekä Itävallan hallitus että komissio väittävät, että UVG:n mukaiset elatusapuennakot perustuvat lapsen oikeuteen, joka tällä on vanhempaansa nähden ja joka koskee elatusta ja kuuluu perheoikeuteen. Se, että Itävallan liittovaltio maksaa elatusavun elatusvelvollisuutensa laiminlyöneen sijaan ja että elatusta koskevat lapsen saatavat siirtyvät tälle, ei mitenkään muuta kyseisen oikeuden sisältöä. Tällä mekanismilla pyritään niiden mukaan pelkästään keventämään elatusvelvollisuuden täytäntöönpanomenettelyä elatusavun turvaamiseksi lapselle kokonaisuudessaan, ja sillä on siten muu päämäärä kuin perhekustannusten korvaaminen.

33 Komission mukaan UVG:n mukaista elatusapuennakkoa ei myönnetä lopullisena, koska elatusvelvollisen on korvattava se, tarvittaessa pakkotäytäntöönpanon kautta. Komissio väittää asiassa 39/76, Mouthaan, 15.12.1976 annettuun tuomioon (Kok. 1976, s. 1901, 18 kohta ja sitä seuraavat kohdat) vedoten, että yksityisoikeudellisen velvoitteen korvaava etuus ei kuulu asetuksen N:o 1408/71 4 artiklan 1 kohdan h alakohdan soveltamisalaan.

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

34 Oikeuden saajan henkilöä koskevien seikkojen osalta on todettava, että omien ja johdannaisten oikeuksien välistä erottelua ei periaatteessa sovelleta perheetuuksiin (ks. em. yhdistetyt asiat Hoever ja Zachow, tuomion 33 kohta). Näin ollen on jokseenkin merkityksetöntä, että etuuden saaja on lapsi itse, koska häntä

huoltava vanhempi kuuluu itsenäisenä ammatinharjoittajana asetuksen N:o 1408/71 henkilölliseen soveltamisalaan.

35 Tästä seuraa, että pääasian kantajien kaltaisessa tilanteessa olevia lapsia, jotka ovat työntekijän (pääasian oikeudenkäynnissä äidin) perheenjäseniä ja kuuluvat tässä ominaisuudessaan asetuksen N:o 1408/71 henkilölliseen soveltamisalaan, sellaisena kuin se on määritelty tämän asetuksen 2 artiklan 1 kohdassa, on perhe-etuuksien osalta pidettävä saman asetuksen 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuina henkilöinä, joihin tätä asetusta sovelletaan.

36 Näin ollen ei voida hyväksyä Itävallan hallituksen väitettä, jonka mukaan UVG:ssä perustetaan alkuperäinen oikeus, joka on annettu pikemminkin lapselle itselleen kuin oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen käyttäneelle työntekijälle.

37 Pääasiassa kyseessä olevan etuuden oikeudellinen luonnehdinta kansallisessa oikeudessa ei ole ratkaiseva arvioitaessa, kuuluuko se asetuksen N:o 1408/71 soveltamisalaan vai ei (ks. em. asia Hughes, tuomion 14 kohta ja em. yhdistetyt asiat Hoever ja Zachow, tuomion 17 kohta). Näin ollen sillä, että etuuteen sovelletaan kansallista perheoikeutta, ei ole ratkaisevaa merkitystä sen tunnusomaisia ominaisuuksia arvioitaessa.

38 Tutkittaessa etuuden tunnusomaisia ominaisuuksia on pidettävä mielessä, että asetuksen N:o 1408/71 1 artiklan u alakohdan i alakohdan mukaan "'perhe-etuuksilla' tarkoitetaan kaikkia luontois- tai rahaetuuksia, jotka on tarkoitettu korvaamaan perhekustannuksia". Yhteisöjen tuomioistuin on tältä osin katsonut, että perhe-etuuksien tarkoituksena on auttaa perhekustannusten rasittamaa

työntekijää siten, että yhteiskunta osallistuu näihin kustannuksiin (ks. asia 104/84, Kromhout, tuomio 4.7.1985, Kok. 1985, s. 2205, 14 kohta).

39 Yhteisöjen tuomioistuin on todennut, että kotihoidontuki, jolla pyritään mahdollistamaan se, että toinen vanhemmista voisi omistautua pienen lapsen hoidolle, ja jonka tarkoituksena on erityisesti olla palkkio lapsen hoidosta, korvata lapsen hoidosta ja kasvatuksesta aiheutuneita muita kuluja ja tarpeen vaatiessa keventää taloudellista rasitusta, joka on aiheutunut siitä, että on luovuttu kokopäiväisestä työstä saatavasta tulosta, on tarkoitettu perhekustannusten korvaamiseen asetuksen N:o 1408/71 1 artiklan u alakohdan i alakohdassa tarkoitetulla tavalla (ks. em. yhdistetyt asiat Hoever ja Zachow, tuomion 23 ja 25 kohta).

40 Tällaisten perhekustannusten korvaaminen on yhteensopiva asetuksen N:o 1408/71 ensimmäisessä perustelukappaleessa tarkoitettujen päämäärien eli oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen käyttäneiden henkilöiden elintason ja työolojen parantumisen kanssa.

41 Tästä seuraa, että asetuksen N:o 1408/71 1 artiklan u alakohdan i alakohdassa käytettyä ilmaisua "korvaamaan perhekustannuksia" on tulkittava siten, että sillä tarkoitetaan erityisesti julkisista varoista annettua avustusta perheen menoihin lasten huollosta (Unterhalt) aiheutuvien kustannusten keventämiseksi.

42 Itävallan lainsäätäjä perusteli UVG:tä annettaessa pääasiassa kyseessä olevan ennakon tarkoitusta ja myöntämisedellytyksiä sillä, että nuorisosta huolehditaan ottamalla "ratkaiseva askel alaikäisten lasten elatuksen turvaamiseksi", kun pääasian kaltaisessa tilanteessa äiti on jäänyt yksin lastensa kanssa ja tämän on lasten kasvatuksen raskaan taakan lisäksi huolehdittava vielä siitä, että lasten isä osallistuu elatukseen. Kansallisen tuomioistuimen mukaan tällaisen tilanteen helpottamiseksi "valtion on tultava elatuksen laiminlyöneen elatusvelvollisen sijaan, maksettava elatusapuennakkoja ja perittävä ne takaisin elatus-

velvolliselta". Jopa UVG:n nimi kuvaa suoraan sen lasten elatukseen liittyviä päämääriä.

43 Lisäksi pääasiassa kyseessä olevalla ennakolla tuetaan välittömästi perheen taloutta rahallisella avustuksella, joka parantaa perheen elintasoa. Ilman tällaista ennakkoa lapsia huoltavan vanhemman olisi käytettävä henkilökohtaisia tulojaan korvatakseen vahingon, joka aiheutuu siitä, että toinen vanhemmista laiminlyö elatusavun maksamisen, sekä suorittaakseen kulut pakkotäytäntöönpanosta viimeksi mainittua vastaan, mikä voisi sitä paitsi vaikuttaa kielteisesti perhe-elämään.

44 Pääasiassa kyseessä olevaan ennakkoon perustuvaa avustusta ei siis pidä pitää väliaikaisena. Avustuksen saajan kannalta hänelle on myönnetty elatusapu lopullisena ottamatta huomioon riskiä siitä, ettei sitä saada perittyä takaisin elatusavun maksamatta jättäneeltä vanhemmalta.

45 Pääasiassa kyseessä olevalla elatusapuennakolla ei pyritä pelkästään nopeuttamaan elatusvelvollisuuden täytäntöönpanomenettelyä, vaan sillä yritetään myös helpottaa lasten huollosta vastaavan vanhemman taloudellista taakkaa. Asetuksen N:o 1408/71 4 artiklassa ei kuitenkaan suljeta pois mahdollisuutta, että etuudella voisi olla kaksi tehtävää (ks. em. asia Hughes, tuomion 19 kohta).

46 Kuten yhteisöjen tuomioistuin on jo katsonut, etuuden rahoitustavalla ei ole merkitystä sen määrittelyssä sosiaaliturvaetuudeksi (ks. tältä osin em. asia Hughes, tuomion 21 kohta). On samantekevää, mihin oikeudelliseen mekanismiin jäsenvaltio turvautuu pannakseen etuuden täytäntöön. Näin ollen se, että julkinen avustus maksetaan julkisista varoista elatusvelvollisuutensa laiminlyöneen sijasta suoritettavana elatusapuennakkona, on vailla merkitystä.

47 Kaiken edellä esitetyn perusteella pääasiassa kyseessä olevan kaltaista elatusapuennakkoa on pidettävä perhe-etuutena.

48 Edellä mainitussa asiassa Mouthaan annetun tuomion 18 kohta ja sitä seuraavat kohdat eivät muuta tätä johtopäätöstä. Kyseisessä asiassa käsiteltävänä ollut etuus koski toimivaltaisen sosiaaliturvalaitoksen maksamia eriä, jotka maksukyvyttömäksi tullut työnantaja oli velvollinen suorittamaan työntekijälle. Yhteisöjen tuomioistuin katsoi kyseisen tuomion 20 kohdassa, että koska nämä erät vastasivat työntekijän työsuorituksia, ne eivät olleet asetuksen N:o 1408/71 4 artiklan 1 kohdan g alakohdassa tarkoitettuja työttömyysetuuksia. Kyseisen etuuden saamisen kannalta oli itse asiassa samantekevää, oliko työntekijä työtön vai ei.

49 Ensimmäiseen kysymykseen on näin ollen vastattava, että UVG:ssä säädetyn kaltainen elatusapuennakko on asetuksen N:o 1408/71 4 artiklan 1 kohdan h alakohdassa tarkoitettu perhe-etuus. Tämän vuoksi jäsenvaltion alueella asuvat henkilöt, joihin tätä asetusta sovelletaan, voivat saada kyseisen asetuksen 3 artiklan mukaisesti tämän jäsenvaltion lainsäädännössä säädetyn etuuden samoin edellytyksin kuin kyseisen jäsenvaltion kansalaiset.

Toinen kysymys

50 Koska ensimmäiseen kysymykseen on vastattu myöntävästi, kansallisen tuomioistuimen esittämään toiseen kysymykseen ei ole tarpeen vastata.

Oikeudenkäyntikulut

51 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Itävallan ja Ruotsin hallituksille sekä komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto)

on ratkaissut Oberster Gerichtshofin 23.2.1999 tekemällään päätöksellä esittämät kysymykset seuraavasti:

Bundesgesetz über die Gewährung von Vorschüssen auf den Unterhalt von Kindernissä (Unterhaltsvorschußgesetz) (Itävallan liittovaltion laki lasten elatukseen

myönnettävistä ennakoista) säädetyn kaltainen elatusapuennakko on sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä 14 päivänä kesäkuuta 1971 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71, sellaisena kuin se on muutettuna ja ajan tasalle saatettuna 2.12.1996 annetulla neuvoston asetuksella N:o 118/97, 4 artiklan 1 kohdan h alakohdassa tarkoitettu perhe-etuus. Tämän vuoksi jäsenvaltion alueella asuvat henkilöt, joihin tätä asetusta sovelletaan, voivat saada kyseisen asetuksen 3 artiklan mukaisesti tämän jäsenvaltion lainsäädännössä säädetyn etuuden samoin edellytyksin kuin kyseisen jäsenvaltion kansalaiset.

La Pergola Wathelet Edward

Jann Sevón

Julistettiin Luxemburgissa 15 päivänä maaliskuuta 2001.

R. Grass A. La Pergola

kirjaaja viidennen jaoston puheenjohtaja